

En säck mediciner – ett insamlingsexempel

Vid Länsmuseet Varberg har man utarbetat en metod för samtidsinriktad föremålssamling som innebär att dagsaktuella frågor hamnar i fokus och att museerna därmed får en mer samhällsinriktad dagordning. Nedanstående text illustrerar med ett konkret exempel hur en insamling skulle kunna gå till.

Vardagsprylarna vi omger oss med är inte bara konsumtionsvaror som fyller mer eller mindre angelägna behov. De är också en del av vårt materiella kulturarv. När museerna en gång kom till var det för att samla, vårda och bevara denna del av vår historia. Alla dessa flintyxor, spinnrockar och laggkärl skulle förmedla historien om hur det en gång var. Men vilka är föremålen som ska berätta historien om vår egen tid? Museerna står handfallna inför uppgiften och alla de millioner tingen i dagens samhälle skymmer sikten för vad som är angeläget och viktigt. Vi kan inte längre se skogen för alla träd.

Finns det nyckelföremål som kan styrka historien inför eftervärlden och bekräfta att det som pågår just nu faktiskt också har hänt? Går det överhuvudtaget att materialisera stora samhällsförändringar? Föremålssamlandet utgör själva grundbulten i museibyggget. Vi måste därför hitta en väg för att synliggöra även vår egen tid så att museernas besökare kan få del av inte bara bondesamhällets och industrisamhällets utan även informationssamhällets materiella kulturarv. Kan vi utveckla en metod för en mera samtidsinriktad dokumentation med föremålsförvärv, skulle man inte bara säkerställa kontinuiteten i föremålssamlandet utan också ge museerna en mera samhällsinriktad dagordning och därmed förhoppningsvis också ett vidgat publikunderlag. Nyanlända svenskar känner heller inte igen sig i museets traditionella utbud och fokusering på regionens historia.

Skulle museets senaste föremålsförvärv, en halv sopsäck fylld med mediciner från en avlidna kvinna, kunna illustrera en pågående nedmontering av välfärdssamhället? Nästan dagligen möter vi i pressen politiker och undersköterskor som blir intervjuade och anhöriga som skriver insändare. Vårdavdelningar och ibland hela institutioner läggs ned. Ämnet berör oss alla och frågan är om en säck med mediciner kan förmedla historien om denna process? Skulle föremålen – 53 inhalatorer, 5 tuber med Kortison, Bisolvon och Butazolidin samt ytterligare ett stort antal burkar och flaskor med diverse piller och vätskor, kunna fånga detta förlopp åt eftervärlden?

Medicinerna har tillhört en äldre, på ålderns höst alltmer förvirrad kvinna boende i eget hus i Hallands inland. Hon levde ensam men var inte alldeles övergiven av samhället. Vålvilliga doktorer skrev ut medicin, kommunen levererade färdiglagad mat och varubilen kom med en stående beställning på kaffe, socker och thépåsar. Det här visar inte på ett samhälle som har övergivit sina medborgare. Tvärtom möter vi en välvilja och en omsorg som faktiskt har fungerat på ett formellt plan. Men sen då? Flera av medicinförpackningarna var obrutna. Den färdiglagade maten gick till katten som blev allt fetare medan vårdtagaren själv tacklade av i motsvarande grad. De hundratals paketen med socker och kokkaffe som hittades på vinden var matvaror som levererades år efter år i samma kvantitet som när de länge sedan avlidna syskonen levde och hushållet var betydligt större. Uppenbarligen har det klickat någonstans i omsorgsledet när ingen haft vare sig kraften, viljan eller kanske ansvaret för att följa upp de insatser som faktiskt gjordes. Säcken med mediciner blir här en illustration till en välfärd som inte fungerar fullt ut, ett exempel där samhället inte räckt till. Kvinnan bodde för övrigt kvar i

sitt hus till hon var 94 år. De sista åren av sitt liv tillbringade hon på ett servicehem där hon fann sig ganska väl till rätta.

Berättelsen om medicinuppsättningen skulle kunna ses som en civilisationskritisk betraktelse kring nedmonteringen av välfärdssamhället i början av det tjugonde seklet. Andra mer genomgripande samhällsomdaningar skulle på motsvarande sätt kunna förmedlas åt eftervärlden genom att ta formen av konkreta ting, framtida museiföremål som berättar en historia om vår tid. Krogens sista askfat kan illustrera slutet på en lång och liberal era kring svenska folkets rökvanor och en filt med cigarettreklam från en uteservering på samma sätt beteckna den nya tidens inträde. En traditionell plånbok med mynt- och sedelfack men utan plats för kontokort, dokumenterar slutet på det gamla, kontokortslösa pengasamhället osv.

Agneta Boqvist

Museichef
Länsmuseet Varberg

Texten är baserad på anförande vid Samdoks höstmöte 2005.

Medicinförväret.

Foto Arne Persson, Länsmuseet Varberg 2005.